

Nauczyciel szkoły katolickiej w świetle dokumentów Kościoła

Ks. mgr Andrzej Stanisław Dymier – DYREKTOR INSTYTUTU MEDYCZNEGO IM. JPPII W SZCZECINIE

Ur. w 1962 w Żurawinie. W I. 1977-1982 Technikum Leśne w Rzepinie, w I. 1982-1988 WSD w Szczecinie. W I. 1999-2007 redaktor roczników naukowych „Szkoła Katolicka”. Założyciel Szkół Katolickich w Archidiecezji Szczecińsko-Kamieńskiej. W latach 1999-2004 Przewodniczący Rady Szkół Katolickich w Polsce przy Konferencji Episkopatu Polski oraz członek Zgromadzenia Generalnego Europejskiego Komitetu Edukacji Katolickiej w Brukseli. Autor wielu artykułów i monografii „Szkoła katolicka w nauczaniu Kościoła”. Zainteresowania naukowe: personalizm, pedagogika, rehabilitacja neurologiczna.

UWAGI WSTĘPNE

Największym bogactwem każdego narodu są dzieci i młodzież. „Skoro człowiek jest podstawową i zarazem codzienną drogą Kościoła - pisze Jan Paweł II w *Liście do młodych całego świata* - zatem pozostaje sprawą zrozumiałą, iż Kościół przywiązuje szczególną wagę do okresu młodości jako kluczowego etapu życia każdego człowieka¹. Młode pokolenie to świat wielkich nadziei. Troska o dobrą edukację jest troską o przyszłość młodego człowieka i przyszłość danego kraju. Odpowiedzialna edukacja powinna więc zapewnić właściwe warunki prawidłowego rozwoju młodych ludzi. Chodzi o to, aby pomóc w kształtowaniu ich osobowości tak, by w życiu dojrzałym nikt nie żałował zmarnowanych lat i własnego człowieczeństwa.

Pierwszymi wychowawcami zawsze są rodzice, których nikt i nic nie jest w stanie zastąpić. Jednakże współczesna rodzina potrzebuje instytucjonalnej pomocy i wsparcia w realizacji zadań opiekuńczo-wychowawczych. W tym procesie bardzo ważne zadanie spełnia szkoła jako instytucja dy-

daktyczno-wychowawcza oraz nauczyciele. Zarówno przez swój prestiż instytucji edukacyjnej, jak też autorytet wynikający z tradycji, obdarzona jest ona zaufaniem. Jak wskazuje Władysław Szewczyk, „posiadanie autorytetu sprawia to, że jednostka (uczeń i nie tylko) świadomie poddaje się wpływowi autorytetu nauczycieli i instytucji szkoły, i jest gotowy realizować sugestie, wskazania, kierunki działań dydaktycznych i wychowawczych szkoły². Szkoła ma służyć dobru dziecka i wspierać oddziaływania wychowawcze rodziców. Kościół w trosce o integralny rozwój człowieka, przy wykorzystaniu systemu własnego szkolnictwa, od wieków podejmuje działania dydaktyczno – wychowawcze.

1. TOŻSAMOŚĆ SZKOŁY KATOLICKIEJ

Szkołę Katolicką określają dokumenty Kościoła, takie jak: deklaracja Soboru Watykańskiego o wychowaniu chrześcijańskim *Gravissimum educationis*, *Kodeks Prawa Kanonicznego*, czy dokumenty Kongregacji do spraw Edukacji Katolickiej Stolicy Apostol-

¹ Jan Paweł II, *List do młodych całego świata Parati semper* n. 1, w: http://www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/jan_pawel_ii/listy/parati.html [dostęp 5.06.2011 r.].

² W. Szewczyk, *Autorytet nauczyciela dziś - na przelomie wieków*, w: *W poszukiwaniu sensu wychowania*, red. D. Ciszek, M. Urbańska, Tarnów 2006, s. 42.

skiej. W *Gravissimum educationis* został przedstawiony charakterystyczny element szkoły katolickiej: „Nie mniej niż inne szkoły zdąża ona do celów kulturalnych i do prawdziwie ludzkiej formacji młodzieży. Właściwością zaś jej jest to, że stwarza w społeczności szkolnej atmosferę prześiąkniętą ewangelicznym duchem wolności i miłości, dopomaga młodzieży, aby w rozwijaniu własnej osobowości wzrastała zarazem wedle nowego stworzenia, którym stała się przez chrzest, a całą ludzką kulturę porządkuje ostatecznie zgodnie z orędziem zbawienia, tak aby poznanie, które wychowankowie stopniowo zdobywają odnośnie do świata, życia i człowieka, było oświecone wiarą”³. W historii szkolnictwa katolickiego deklaracja *Gravissimum educationis* wyznacza decydującą zmianę, przejście od szkoły – instytucji do szkoły – wspólnoty. „Wymiar wspólnotowy jest szczególnym owocem odmiennej świadomości Kościoła, którą określili Sobór; wymiar wspólnotowy w tekście soborowym nie jest tylko prostą kategorią socjologiczną, lecz przede wszystkim teologiczną. W ten sposób łączy się z wizją Kościoła jako ludu Bożego, o którym jest mowa w drugim rozdziale *Lumen Pentium*”⁴. Dlatego program wychowawczy szkoły katolickiej powinien realizować się we wspólnocie szkolnej, do której należą wszyscy bezpośrednio w nią włączeni: nauczyciele, personel kierowniczy, administracyjny i pomocniczy, rodzice, którzy odgrywają główną rolę jako naturalni i niezastąpieni wychowawcy swoich dzieci, i uczniowie jako czynne, odpowiedzialne i prawdziwie uprzywilejowane podmioty procesu wychowawczego.

Kodeks Prawa Kanonicznego definiuje i określa szkołę katolicką w kan. 803:

1. „Szkołę wtedy uważa się za katolicką, (bez kursywy, analog. niżej) gdy jest kierowana przez kompetentną władzę kościelną albo przez kościelną osobę prawną publiczną, albo za katolicką została uznana przez władzę kościelną dokumentem na piśmie (par. 1).
2. W szkole katolickiej nauczanie i wychowanie powinno się opierać na zasadach chrześcijańskiej doktryny. (par. 2).
3. Żadna szkoła, chociażby w rzeczywistości była katolicka, nie może nosić nazwy szkoła katolicka bez zgody kompetentnej władzy kościelnej (par. 3)”.

Natomiast kan. 806, par. 1 mówi, że „szkoły katolickie podlegają władzy biskupa diecezjalnego, łącznie z tymi, które zostały założone przez członków instytucji życia konsekrowanego lub są przez nich kierowane”.

Kodeks zaleca także, by poziom kształcenia w szkołach katolickich był przynajmniej taki sam, jak w innych tego rodzaju szkołach danego kraju.

Zagadnieniami związanymi z tematyką wychowania katolickiego zajmuje się w Kurii Rzymskiej Kongregacja ds. Edukacji Katolickiej, która w trosce o tożsamość szkoły katolickiej opublikowała następujące dokumenty:

1. *Szkoła katolicka*, Rzym, 19 marca 1977 r.
2. *Świecki katolik świadkiem wiary szkole*, Rzym, 15 października 1982 r.
3. *Religijny wymiar wychowania w szkole katolickiej*, Rzym, 7 kwietnia 1988 r.
4. *Szkoła katolicka u progu trzeciego tysiąclecia*, Rzym, 28 grudnia 1997 r.

Bogactwo szkół katolickich to przede wszystkim wielość i różnorodność wynikająca z faktu, że nie mają one jednego organu prowadzącego i wspólnego programu wychowawczego. Na charakter danej szko-

³ *Gravissimum educationis*, n. 8.

⁴ *Religijny wymiar wychowania w szkole katolickiej*, n.31.

ły, jej programy i swoistą specyfikę mają wpływ założyciele zgromadzeń zakonnych (święci z charyzmatami), którzy swoje życie poświęcili wychowaniu młodego pokolenia. Wśród nich wymienić należy:

-św. Jana Bosko (1815-1888) i szkoły salezjańskie

-św. Urszulę Ledóchowską (1865-1939) i szkoły urszulanek

-św. Jana de la Sall (1651-1719) i szkoły braci szkolnych

-św. Marcelinę Darowską (1827-1911) i szkoły niepokalanek

Z drugiej strony bogactwem szkoły katolickiej jest jeden mocny fundament, którym jest Jezus i Jego Ewangelia. W szkole katolickiej nie chodzi tu „tylko o dydaktykę, o doskonalenie metod przekazywania wiedzy, ale o edukację, która opiera się na bezpośrednim i osobowym spotkaniu z człowiekiem, na świadectwie, autentycznym przekazie – bezpośrednio od osoby do osoby – wiary, nadziei i miłości oraz wypływających z nich wartości. Chodzi zatem o autentyczne spotkanie z drugą osobą, którą trzeba najpierw wysłuchać i zrozumieć”⁵.

Szkoła katolicka jest szkołą, która uczy i wychowuje. Jej celem jest kształtowanie dojrzałości osobowościowej i chrześcijańskiej ucznia. Wyróżniać szkołę katolicką winno nauczanie na wysokim poziomie. Przekazywana uczniom wiedza powinna zawierać prawdę obiektywną, wolną od manipulacji, przemilczania, deformowania w imię jakiejś ideologii⁶.

Szczególnym zadaniem w szkole katolickiej jest realizacja programu wychowawczego, który obejmuje formację duchową, intelektualną i fizyczną. Dokonuje się to przez pracę wychowawczą na różnych płaszczyznach, wspierającą wychowanka w dojrzewaniu do poszanowania godności własnej osoby. Jednym z założeń programu wychowawczego jest praca nad szacunkiem dla własnej wiary i Kościoła, rodziców i innych autorytetów społecznych, miłości małżeńskiej i życia rodzinnego, osób chorych i kalekich, innych narodów i religii, prawa, pracy, dzieł sztuki. Pozwala to wychowankowi pracować nad sobą, nad osobistą kulturą i dążyć ku doskonałości⁷.

„Szczególną cechą i najgłębszą racją szkoły katolickiej, - czytamy w adhortacji apostoelskiej *Catechesi Tradendae* - dla której też rodzice katolicycy powinni ją stawiać ponad inne jest właśnie ta, że wychowanie religijne wprowadzane jest w całe przygotowanie wychowanków! Szkoły katolickie muszą szanować wolność sumienia - przypomina Jan Paweł II - to znaczy wyrzec się wywierania na nie od zewnątrz nacisku fizycznego czy moralnego, zwłaszcza w odniesieniu do praktyk religijnych dzieci i młodzieży - mają jednak poważny obowiązek dawania formacji religijnej, dostosowanej do niejednokrotnie tak bardzo różnych warunków uczniów, i wpojenia im tego, że głos Boga, wzywający do służenia Mu w duchu i prawdzie, zgodnie z Jego przykazaniami i nakazami Kościoła, nie zmusza wprawdzie czło-

⁵ Benedykt XVI do Biskupów Polskich, Pallottinum 2005, s. 6. Papież podkreśla też wagę zachowania owego autentycznego kontaktu z wychowankiem i podaje jego warunki w nauczaniu skierowanym bezpośrednio do rodziców, por. A. Różyło, Warunki autentycznego wychowania w nauczaniu Benedykta XVI (na podstawie „Listu do diecezji rzymskiej o pilnej potrzebie wychowania”) (w:) Instytut Pedagogiki 2004-2011 w służbie Kościołowi, ojczyźnie i rodzinie, red. E. Juško, B. Wolny, Stalowa Wola 2011, s. 202-207.

⁶ Por. S. Napierała, *Szkoły katolickie w Polsce w latach 1945-2008*, w: *Edukacja katolicka: szanse i zagrożenia*, red. K. Bieliński, Toruń 2009, s. 90.

⁷ Por. A. Dymmer, *Szkoła katolicka w polskim systemie oświatowym*, w: *Państwo a wychowanie*, red. A. Dymmer, T. Sikorski, Szczecin 2005, s. 338-339.

wieka, niemniej jednak zobowiązuje jego sumienie”⁸.

Z kolei dokument *La Scuola Cattolica* określając założenia wychowania młodzieży w duchu katolickim, stwierdza, że szkoła katolicka:

- oparta jest na Ewangelii a Chrystus jest jej centrum;
- kształci i wychowuje integralnie i wszechstronnie;
- poszukuje syntezy między kulturą i wiarą oraz między wiarą a życiem;
- za swój priorytet uznaje nie tylko wiedzę, ale i cnoty chrześcijańskie;
- kształtuje osobowość chrześcijańską, wdrażając do dialogu z Bogiem oraz przysposabiając do służby drugiemu człowiekowi;
- jedno z czołowych miejsc przyznaje lekcjom religii, których zadaniem jest nie tylko przekazywać wiedzę religijną, ale doprowadzać do przyjaźni i zażyłości z Chrystusem;
- realizuje program otwarty na różne sposoby myślenia i życia w duchu dobrze pojmowanej tolerancji;
- ceni nauczycieli-fachowców, którzy jednocześnie dają świadectwo życia chrześcijańskiego⁹.

2. NAUCZYCIEL W SZKOLE KATOLICKIEJ

Na jakość i poziom nauczania w szkole ma wpływ baza lokalowa, tj. nowoczesne pracownie i pomoce naukowe, dobrze opracowane programy dydaktyczno-wychowawcze, przede wszystkim jednak - nauczyciele.

Na ważność roli nauczyciela w szkole zwracał już uwagę w 1929 r. Pius XI, który uczył: „Zbawienne skutki szkół zawdzięcza

się jednak nie tyle dobrym ustawom w dziedzinie szkolnictwa, co dobrym siłom nauczycielskim. A dobrą siłą nauczycielską jest ten kto zdobył gruntowne przygotowanie zawodowe, doskonale opanował przedmiot, którego ma uczyć, i posiada potrzebne kwalifikacje umysłowe i moralne. Nauczyciel dobry pała czystą miłością ku powierzzonej sobie młodzieży, której to miłości źródłem jest Bóg. Dobry nauczyciel miłuje dzieci tak, jak Jezusa Chrystusa i Kościół jego, - wszak młodzież, to dzieci ich najdroższe – i właśnie dlatego leży mu na sercu prawdziwe dobro rodzin i ojczyzny”¹⁰.

2.1. ZAWÓD I POWOŁANIE

Zawód nauczyciela jest zawodem zaufania publicznego. Decydują o tym nie tylko wyuczone i wykonywane czynności zawodowe, ale rola społeczna, jaka się z tym zawodem wiąże, wyznaczona przez oczekiwania społeczne. Swoim osobistym przykładem i stylem życia nauczyciel wychowuje młodych ludzi. Przez swoją rzetelność, sumiennosc, pracowitość wychowuje do rzetelności, sumiennosci i pracowitości. Nie ma nauczycieli niezależnych, bowiem u podłoża oddziaływań wychowawczych znajdują się zawsze określone założenia aksjologiczne. W szkole katolickiej nauczyciel jest przedstawicielem Kościoła. Wskazywał na to Jan Paweł II w swoim przemówieniu do Stowarzyszenia Wychowania Katolickiego w Stanach Zjednoczonych, gdy mówił: „żadne katolickie szkoły nie mogą być skuteczne bez poświęcenia nauczycieli katolickich, przekonanych o wielkim ideale wychowania katolickiego. Kościół potrzebuje mężczyzn i kobiet oddanych nauczaniu przez słowo i przykład – poświęcających się

⁸ Jan Paweł II, *Catechesi Tradendae*, n.69.

⁹ S. Kulpaczyński, *Założenia wychowania młodzieży w duchu katolickim w świetle dokumentu „La scuola cattolica”*, w: J. Zimny, *Szkolnictwo katolickie w myśli kościoła*, Stalowa Wola 2007, s.87

¹⁰ Pius XI, *O Chrześcijańskim wychowaniu młodzieży*, Kancelaria Prymasa Polski, 1939, s. 87-88

sprawie przepojenia całego wychowawczego środowiska duchem Chrystusa. To jest wielkie powołanie i Pan sam wynagrodzi wszystkich tych którzy temu się oddają jako wychowawcy w służbie słowa Bożego¹¹.

Jakże mocno brzmią słowa Papieża, który na koniec tego przemówienia powiedział: „Sprawa katolickiego wychowania jest sprawą Jezusa Chrystusa i Jego Ewangelii w służbie człowieka”¹².

Posłannictwo i praca nauczyciela skierowane są do wielu pokoleń. W ciągu swej wieloletniej pracy, gdy niejednokrotnie jego uczniem kiedyś był ojciec, a obecnie jest syn, nauczyciel, musi nadążyć za zmianami społecznymi w zakresie aktualizacji wiedzy i stosowania nowoczesnych metod, lecz zawsze realizuje program wychowawczy oparty o ten sam niezmienny fundament, którym jest Jezus i Jego Ewangelia. Na taką otwartość w pracy nauczyciela zwracał uwagę Pius XII w swoim przemówieniu do pedagogów: „Dostosować się do wieku, temperamentu, do charakteru, do zdolności, do potrzeb i słusznych aspiracji ucznia; dostosować się do okoliczności czasu i miejsca; dostosować się do rytmu ogólnego postępu ludzkości... Dostosować się, tak: ale pod warunkiem by pod tym pretekstem nie targać cennej księgi przez zniszczenie poprzednich stron, jak się wyrywa kartki z kalendarza”¹³.

Charakter posłannictwa nauczyciela wymaga ciągłej pracy nad sobą i doskonalenia zawodowego, mimo wielu przeszkód i trudności (choćby niskie wynagrodzenie). Zwraca na to uwagę Kongregacja do spraw Edukacji Katolickiej w dokumencie *Świec-*

ki katolik świadkiem wiary w szkole: „Zły poziom nauczania, spowodowany niedostatecznym przygotowaniem lekcji lub skostniałymi metodami pedagogicznymi, z konieczności odbija się niekorzystnie na integralnej formacji ucznia, w której z powołania winni mieć udział i której winni są świadectwo życia”¹⁴.

Praca w szkole nie jest łatwa, ale jest piękna przez fakt bycia z młodymi ludźmi, którym nauczyciel – wychowawca – przyjaciel „daje siebie”. Nauczycielem zostaje się z powołania. Poczucie posłannictwa sprawia, że zawód nauczyciela nie jest traktowany instrumentalnie, a każdy dzień w szkole uznawany jest za piękną przygodę. Człowiek wierzący odnosi swoje życie do Boga. „Świecki wychowawca - czytamy w dokumencie - spełnia zadanie, które niewątpliwie zakłada aspekt zawodowy, ale nie może być do niego sprowadzone. Jest one podejmowane w ramach nadprzyrodzonego powołania chrześcijańskiego. Wychowawca winien je przeżywać efektywnie, jako osobiste powołanie w Kościele, nie tylko zaś jako spełnienie jakiegoś zawodu. Jest to powołanie, w którym- z racji bycia świeckim- winien łączyć bezinteresowność i szlachetność ze słuszną obroną właściwych sobie praw; w ostatecznym rozrachunku powołanie z całą pełnią życia i osobistego zaangażowania, które to słowo w sobie mieści, otwiera bardzo szerokie perspektywy, tak że człowiek może nim żyć - w porywie pełnym radości”¹⁵.

2.2. AUTORYTET I ŚWIADECTWO

Uczeń w szkole oczekuje od nauczyciela jednoznaczności w wyborach etycznych

¹¹ Jan Paweł II, *Do stowarzyszenia wychowania katolickiego*, w: *Nauczanie Papieskie*, t. II, cz.1, Poznań 1990, s. 383.

¹² Tamże, s. 383.

¹³ Rybicki Romuald, *Wprowadzenie do pedagogiki chrześcijańskiej*, Częstochowa 1977, s. 44.

¹⁴ *Świecki katolik świadkiem wiary w szkole*, n. 27.

¹⁵ *Świecki katolik świadkiem wiary w szkole*, n. 37.

oraz liczy na kontakt z dojrzałym i odpowiedzialnym człowiekiem, który w pełni odczytał swoje powołanie. Wychowankowie spontanicznie testują wiarygodność tego, co mówi nauczyciel, patrząc na niego - kim on jest, co myśli, jak działa, jak żyje. Przykład osobisty jest najważniejszy¹⁶.

Wśród przymiotów istotnych w osobowości nauczyciela na pierwszym miejscu dydaktycy wymieniają prawość i stałość charakteru w połączeniu ze sprawiedliwością w postępowaniu wobec innych. W połączeniu z konsekwencją i wytrwałością w pokonywaniu przeszkód, cechy te sprzyjają kształtowaniu się autorytetu nauczyciela, który jest niezmiernie istotny w procesie wychowania. Młodzież szkolna najbardziej ceni zalety moralne i charakterologiczne, dostrzega i piętnuje braki moralne¹⁷.

„Celem dobrego nauczania – jak przypominał Jan Paweł II, będący niekwestionowanym autorytetem dla młodzieży – jest zarówno dostarczenie dziecku pewnych wiadomości, jak również rozwijanie jego zdolności i inteligencji oraz doprowadzenie jego osobowości do pełnego rozwoju ludzkiego i chrześcijańskiego.(...) Nauczyciele nie mogą tracić z oczu tych celów, do jakich dążą, zgodnie ze specyfiką szkoły katolickiej. Z tego punktu widzenia samo studiowanie Ewangelii nie wystarcza. Powołaniem nauczycieli jest stałe, konkretne i wielokoduszne przeżywanie wiary w Syna Bożego, Zbawiciela świata, takiej jaką wyznaje Kościół. Jest to sprawa o pierwszorzędym znaczeniu, młodzież bowiem tylko wtedy uznaje autorytet dorosłych, gdy sposób ich życia pozostaje w zgodzie z głoszonymi przez

nich zasadami. Stąd wzajemne stosunki i całościowa organizacja nauczania winny być przeniknięte wiernością wobec chrześcijańskich wartości i pozostać w zgodzie z oczekiwaniami Kościoła”¹⁸.

UWAGI KOŃCOWE

Podsumowując to, co zostało powiedziane powyżej o szkole katolickiej, należy zauważyć, że szkoła katolicka jest uprzywilejowanym miejscem kształtowania osobowości chrześcijańskiej, ponieważ jej program oparty jest na Ewangelii i Dekalogu. Szkoła ta kształci i wychowuje integralnie. Jej program otwarty jest na różne sposoby myślenia i życia w duchu dobrze rozumianej tolerancji. Jednak decydującą rolę w takiej szkole odgrywają nauczyciele-wychowawcy, dający świadectwo życia chrześcijańskiego. Dlatego Kościół odnosi się ze szczególnym uznaniem do powołania nauczyciela-wychowawcy. W Adhortacji apostolskiej Ojca Świętego Jana Pawła II *Christifideles laici* czytamy: „Ojcowie synodalni skierowali słowa uznania i zachęty do tych wszystkich świeckich, mężczyzn i kobiet, którzy w duchu obywatelskim i chrześcijańskim prowadzą pracę wychowawczą w szkołach i instytucjach formacyjnych. Zwrócili także uwagę na pilną potrzebę tego, by w szkołach katolickich i niekatolickich nauczyciele i profesorowie dawali prawdziwe świadectwo Ewangelii poprzez przykład własnego życia, kompetencje i uczciwość zawodową, nauczanie inspirowane duchem chrześcijańskim z zachowaniem, rzecz zrozumiała autonomii nauki i różnych jej dziedzin”¹⁹. Nie ulega też wątpliwości, że praca nauczyciela

¹⁶ E. Oziomek, *Program wychowawczy - inspiracja ku dobru czy improwizacja?*, w: *W stronę dobra*, red. S. Borowczyk, Poznań 2000, s.90.

¹⁷ Por. J. Szpet, *Dydaktyka katechezy*, Poznań 1999, s.265-266.

¹⁸ Jan Paweł II, *Spotkanie z katolickimi nauczycielami i wychowawcami*, w: „L'Osservatore Romano”, 1985 nr I, s. 4-5.

¹⁹ Jan Paweł II, *Christifideles laici*, n. 62.

zawiera w sobie wielką odpowiedzialność.

Na koniec warto zacytować profesora Śnieżyńskiego: „W pracy nauczycielskiej odpowiedzialność przybiera podwójny wymiar. Z jednej strony odpowiadam <<za>>... ucznia, za przebieg procesu nauczania i wychowania, za realizację potrzeb psychicznych dzieci i młodzieży, za jego wszechstronny rozwój, ale równocześnie odpowiadam <<przed>> - dyrektorem, wizytatorem, kuratorem, ministrem, ale odpowiadam też przed rodzicami uczniów, którzy oddali to co mają najcenniejsze w moje ręce i w moje serce, i w mój umysł. Odpowiadam również przed samym sobą, przed moim sumieniem, które rozlicza mnie za moje czyny. A nade wszystko odpowiadam przed Bogiem”²⁰.

STRESZCZENIE

Nikt nie zastąpi rodziców w wychowywaniu dzieci. W realizacji związanych z tym zadań powinni ich wspierać nauczyciele. Kościół troszcząc się o integralny rozwój człowieka prowadzi działania dydaktyczno-wychowawcze. Szkoła katolicka, nauczając i wychowując w oparciu o Naukę Kościoła, tworzy atmosferę ewangelicznej wolności i miłości. Bogactwem szkół katolickich jest ich dualizm. Przejawia się w on różnym podejściem do wychowania i realizowania programu wychowawczego, a zarazem stałości fundamentu jakim jest Jezus Chrystus. Program wychowawczy obejmuje rozwój duchowy, intelektualny i fizyczny. Za jakość wychowania w szkole odpowiada głównie nauczyciel. Jako przedstawiciel Kościoła, w nauczaniu młodych ludzi jest zobowiązany opierać się na fundamencie Jezusa i Jego Ewangelii. Powołanie, jakim jest zawód nauczyciela wymaga ciągłej pracy nad sobą i dosko-

nalenia zawodowego. Nauczyciel musi być autorytetem. Jego osobowość powinny cechować: prawość, konsekwencja i stałość charakteru. Przykład własnego, wzorowego etycznie życia jest najważniejszy. Nauczyciel ponosi odpowiedzialność za ucznia w swoim sumieniu i odpowiada za niego nie tylko przed ludźmi, ale co najważniejsze przed Bogiem.

SUMMARY

Nobody is able to replace parents in bringing up children. Teachers should support them in performing these tasks. The church caring for integral development of a human being conducts upbringing and educational activity. A Catholic school, educating and bringing up based on Church's teaching, creates the atmosphere of evangelical freedom and love. The asset of Catholic schools is their dualism. It is manifested in a different approach to upbringing and implementing the upbringing programme and, at the same time, in a stable foundation, which is Jesus Christ. The upbringing programme involves spiritual, intellectual and physical development. Teachers are mainly responsible for the quality of upbringing at school. As the Church's representatives, they are obliged to build up on the foundation of Jesus and His Gospel while teaching young people. A vocation like a teacher's job requires constant work on yourself and professional development. A teacher must be an authority. Their personality qualities should include righteousness, consequence and stability of character. The most important aspect is the example of their own morally impeccable life. Teachers are responsible for students in their own conscience and are held accountable not only before people, but, first of all, before God.

²⁰ M. Śnieżyński, *Nauczanie wychowujące*, Kraków 1995, s.107.